

Kiɲnêɲ 2

Kiɲnêɲ Buku Kêtu Luagêcɲa tonec gêjac têku Kiɲnêɲ Buku Ɗamataɲa ma gêjac miɲ lau Israel nêɲ gamêɲ luagêc ɲabiɲ ɲagêdô.

Buku tau ɲasêbu luagêc gebe

1. Môkêlatu 1-17 Gamêɲ Israelɲa ɲamiɲ e gêdêɲ ɲacjo sesen malacsêga Samaria su ma sêku gamêɲ tulu gêdêɲ jala 721 gêmun Kilisi gêmêɲ nomɲa kêsêp ɲasêbu ɲamataɲa tonec.
2. Môkêlatu 18-25 Gamêɲ Judaɲa ɲamiɲ ɲagêdô kêsêp ɲasêbu kêtu luagêcɲa tonec. Gamêɲ Israelɲa gêbacnê, mago ɲacjo sêku gamêɲ Judaɲa tulu seben atom. Mago gêdêɲ jala 586 gêmun Kilisi gêmêɲ nomɲa kiɲ Babelɲa Nebukadnesar gesen malac Jerusalem su ma kêkêɲ Gedalia kêtu gôliɲwaga Judaɲa. Judanêɲ kiɲ ɲamuɲa Jojakim nê miɲ kêsêp môkêlatu ɲamuɲa amboac tonanɲen.

Kiɲnêɲ Buku Ɗamataɲa kêsôm lasê su gebe gêɲwapac êtap gamêɲ Israel to Juda sa êtu kiɲ to lau sêwi Anôtô siɲɲa. Ɗacjo sesen malacsêga Jerusalem su to sêwê Judawaga taêsam jasêɲgôɲ kapoacwalô anɲa Babel. Biɲ tonanɲ gêjam lau Israel nêɲ lêɲ ôkwi samucɲen. Propete Elisa, taɲ gêjô propete Elia su naɲ, nê miɲ gêjam sêga gêc Kiɲnêɲ Buku Kêtu Luagêcɲa.

1:1-18 Elia geoc biɲ lasê gebe Israelnêɲ kiɲ Ahasia êmac êndu. Eɲ gêmác êndu su, go Jehoram gêjô eɲ su.

2

Elia kêpi undambê gêja

¹ Gêdêŋ ŋasawa, taŋ Apômtau gebe êkôc Elia ŋa mu ilai êpi undambê êna naŋ, Elia agêc Elisa dêdi aŋga Gilgal ma sêsêlêŋ sêja. ² Elia kêsôm gêdêŋ Elisa gebe “Aê jateŋ aôm gebe ômoa Gilgal tonec gebe Apômtau kêsakiŋ aê gebe jana Betel.” Mago Elisa gêjô eŋ awa gebe “Apômtau gêŋgôŋ mata jali ma aôm gômoe matam jali, tec aê oc jawi aôm siŋ atomanô.” Amboac tonanê êsêagêc sêwiŋ tauŋ sêsêp Betel sêja. ³ Ma propete toŋ teŋ, taŋ sêmoa Betel naŋ, sêsa dêdêŋ Elisa sêmêŋ ma sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Aôm oc kôjala gebe ocsalô tonec Apômtau gebe êkôc nêŋ ŋatau su aŋga aôm nêŋ nec me masi.” Tec eŋ kêsôm gebe “Aec, aê kajalagac, asôm atom.”

⁴ Elia kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Elisa, aê jateŋ aôm gebe ômoa tonec gebe Apômtau kêsakiŋ aê gebe jana Jeriko.” Mago eŋ kêsôm gebe “Apômtau gêŋgôŋ mata jali ma aôm gômoe matam jali, tec aê oc jawi aôm siŋ atom.” Amboac tonanê êsêagêc jasêô lasê Jeriko. ⁵ Propete toŋ teŋ, taŋ sêmoa Jeriko naŋ, têtû gasuc dêdêŋ Elisa ma sêsôm gêdêŋ eŋ gebe” Aôm oc kôjala gebe ocsalô tonec Apômtau gebe êkôc nêŋ ŋatau su aŋga aôm nêŋ nec me masi.” Tec eŋ gêjô êsêac awenê gebe “Aec, kajalagac, asôm atom.”

⁶ Go Elia kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Aê jateŋ aôm gebe ômoa tonec gebe Apômtau kêsakiŋ aê gebe jana bu Jordan.” Mago eŋ kêsôm gebe “Apômtau gêŋgôŋ mata jali ma aôm gômoe matam jali, tec aê oc jawi aôm siŋ atomanô.” Amboac tonanê agêc sêsêlêŋ sêja.

⁷ Propete 50 sêja amboac tonanêŋ ma êsêac sêkô

ņasawa jaêcgeŋ gêdêŋ taŋ êsêagêc sêkô bu Jordan ŋatali naŋ. ⁸ Go Elia kêkôc nê ŋakwê baliŋ jakêluŋ sa ma gi kêsêp bu e bu gêlêc sa maken-maken ma agêc selom gamêŋ kelengeŋ sêja ônêŋa.

⁹ Gêdêŋ taŋ selom jasêpi ônêŋa su naŋ, go Elia kêsôm gêdêŋ Elisa gebe “Apômtau gebe êkôc aê su aŋga aômnmê ma gobe jaŋgôm asageŋ êtu aômŋa.” Ma Elisa kêsôm gebe “Aê jateŋ aôm gebe jawê kain nê m̄ŋalau m̄ŋelom aê êtu dim luagêc.” ¹⁰ Ma eŋ kêsôm gebe “Aôm koteŋ gêŋwapac teŋ, mago aôm embe ôlic sêkôc aê su aŋga aômnmê ŋa matamanô oc biŋ tau ŋanô êsa. Mago embe ôlic aê atom, go biŋ tau ŋanô êsa atom.” ¹¹ Sêsêlêŋ ma sêjam biŋgalôm sêmoa ma sep tageŋ kareta ja tohos ja m̄ŋgêwa êsêagêc kêkôc. Ma Elia ŋa mu ilai kêpi undambê gêja. ¹² Elisa gêlic e gêmôêc gebe “O tamoc, tamoc, Israelnêŋ laukasap to lautucgoc.” Ma gêlic eŋ jaôb tageŋ.

Elisa gêjô Elia su

Go eŋ kêkac nê ŋakwê gêŋgic gêja luagêc. ¹³ Go kêkôc Elia nê ŋakwê baliŋ, taŋ gebeŋ aŋga ênê naŋ, sa gêmu jakêkô bu Jordan ŋatali. ¹⁴ Eŋ kêkôc Elianê ŋakwê baliŋ, taŋ gebeŋ naŋ, jagi kêsêp bu ma kêsôm gebe “Apômtau, Elianê Anôtô gêmoa ondoc.” Ma gêdêŋ taŋ eŋ gi ŋakwê kêsêp bu tau naŋ, bu gêlêc sa maken-maken ma Elisa gelom gêmêŋ ŋamaken.

¹⁵ Gêdêŋ taŋ propete toŋ teŋ, taŋ sêmoa Jeriko naŋ, sêlic eŋ gêmu gêdêŋ êsêac gêmêŋ naŋ, êsêac sêsôm gebe “Elianê ŋalau gêsac Elisa ŋaô.” Ma êsêac sêpuc eŋ tôŋ-tôŋ m̄ŋsewec laŋôŋanô kêsêp nom. ¹⁶ Go êsêac sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Gôlicgac me, lau ŋaclai 50 tec sêmoa sêwiŋ nê m̄ sakiŋwaga aêac. Aêac

aterŋ aôm, gebe ôkêŋ êsêac nasensom nêŋ ŋatau. Oc moae Apômtaunê Ŋalau gêôc eŋ sa e jagêwi eŋ siŋ gêmoa lôcdênaŋ ŋaô me gêmoa busawa teŋ.” Ma eŋ kêsôm gebe “Asakiŋ lau atom.” ¹⁷ Mago êsêac sêkac eŋ ŋapaŋ e eŋ maja kêsa, tec kêsôm gebe “Asakiŋ êsêac sêna.” Tec êsêac sêsakiŋ lau 50. Ma êsêac sesom eŋ bêc têlêac e têtap eŋ sa atomanô. ¹⁸ Elisa gacgeŋ gêmoa Jeriko ma êsêac sêmu dêdêŋ eŋ sêja ma eŋ kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Aê kasôm gêdêŋ amac gebe ‘Ana atom’ me masi.”

¹⁹ Lau malacŋa sêsôm gêdêŋ Elisa gebe “Ôlic acgom, malac tonec ŋagêŋ samob ŋajamanô, kêtôm ŋoc ŋatau tau gêlic, mago bu tau ŋajam atom ma gêjam lauonêŋ ŋapalê su.” ²⁰ Eŋ kêsôm gebe “Akêŋ gwêc êsêp laclu wakuc teŋ ma akêŋ êndêŋ aê êmêŋ.” Amboac tonanê êsêac sêkôc gêŋ tau gêdêŋ eŋ sêja. ²¹ Go eŋ gêja ma kêpalip gwêc kêsêp bumata tau ma kêsôm gebe “Apômtau kêsôm amboac tonec gebe ‘Aê gagôm bu tonec ŋajam kêsa. Gêmacanô me sênam ŋapalê suŋa êsa tonec atomanô.’ ” ²² Amboac tonan bu tau ŋajam kêsa e mêngeêdêŋ ocsalô tonec kêtôm biŋ, taŋ Elisa kêsôm nan.

²³ Eŋ anga tonanê kêpi Betel gêja ma gêdêŋ taŋ eŋ kêsêlêŋ kêpi gêmoa nan, ŋapalê ŋasec-ŋasec ŋagêdô sêsa anga malac mênșêsu eŋ susu sêmôec geden eŋ gebe “Môkêkkaŋ, ôpi ômôêŋ. Môkêkkaŋ, ôpi ômôêŋ.” ²⁴ Tec eŋ kêkac tau ôkwi ma gêdêŋ taŋ eŋ gêlic êsêac nan, eŋ kêpuc boa êsêac gêjam Apômtau lanô. Ma bôc saleŋŋa ber têna luagêc sêsa anga saleŋ sêmêŋ ma sêkac ŋapalê 42 tonanê popoc. ²⁵ Eŋ anga tonanê gacgeŋ kêpi lôc Karmel gêja ma anga tonanê gêmu gêja malac Samaria.

3:1–4:7 Israel to Juda ma Edom nêj kin sêjac sin gédênj Moab, mago sêku enj tulu atom.

4

Elisa agêc awê Sunemja

⁸ Gédênj bêc tenj Elisa gêja Sunem. Awê tolêlôm tenj gêmoa tonan. Enj kêkac enj gebe êniñ gênj anja ênê. Amboac tonan gédênj têm samob, tanj enj kêsa intêna tonan nan, kêsô gédênj enj gêja gebe êniñ gênj.

⁹ Ma awê tau kêsôm gédênj nê akwenj gebe “Ôlic acgom, aê kajala gebe njac tônê enj Anôtônê njac dabunj tenj, tanj kêsa aêacnêj intêna njapanjenj nan.

¹⁰ amansanj balêm saunj tenj tosaginj anja njadenj njônja ma takênj mê to tebo ma lêpônj to lamp tenj êkô êtu enja. Ma enj embe êndênj aêac êmênj, go êngônj tonanj.”

¹¹ Gédênj bêc tenj enj gêo lasê tonan ma kêsô nê balêm gêja ma kêlêwanj tau. ¹² Ma enj kêsôm gédênj nê sakinwaga Gehasi gebe “Ômôêc awê Sunemja tonanj.” Enj gêmôêc awê tau mênkêkô enj lajônêmja. ¹³ Ma Elisa kêsôm gédênj Gehasi gebe “Galoc ôsôm êndênj awê tau gebe ‘Gôlicgac me, aôm gôgôm gênjêlôm taêsam tonec kêtû aêagêcja, tec aê jakênj asagenj êndênj aôm êjô. Aê jamansanj binj tenj endenj kinj êtu aômja me êndênj njac sinjêlêc me masi.’ ” Awê tau gêjô enj awa gebe “Aê gamoa gawinj njoc lau.” ¹⁴ Ma Elisa kêtû kênac Gehasi gebe “Janjôm gênj asagenj êtu enja.” Enj gêjô ênê binj gebe “Êne latu masi, ma nê akwenj kêtû njamalacanô sugac.” ¹⁵ Go Elisa kêsôm gebe “Ômôêc enj.” Gédênj tanj enj gêmôêc enj nan, awê tau kêkô sacgêdô. ¹⁶ Ma

Elisa kêsôm gebe “Êndên jala ten, ñasawa amboac galoc aôm oc ôsip latôm ten.” Ma awê tau kêsôm gebe “O ñoc ñatau, kôtu Anôtônê ñac. Ônsau nêm sakinwagao aê atôm.” ¹⁷ Mago awê tau taê e kêkôc latu ten gêdên têm komô gêbacnê, kêtôm têm, tan Elisa kêsôm gêdên en nan.

¹⁸ Ñapalê tau kêtü kapôên ma gêdên bêc ten en gêwiñ tama kêsä gêdên lau sêjac kôm ñanô saña gêja. ¹⁹ Ma en kêtan gêdên tama gebe “Joe, ñoc môkêcapac, ñoc môkêcapac.” Tec tama kêsôm gêdên nê sakinwaga gebe “Ôkôc en ôndên têna êna.” ²⁰ Go en kêsip ñapalê sa jakêkên en gêdên têna. Ñapalê gêngôn en labum e gêdên oc kêkô ñaluñ ma gêmäc êndü. ²¹ Awê tau kêpi jaketoc ñapalê gêc Anôtônê ñac nê mê, go gêsän katam auc ma kêsä gêja. ²² Go gêmôêc nê akwen ma kêsôm gebe “Ôsakin sakinwaga ten êndên aê êmên ma donki ten êwiñ gebe aê ñagaôgen jandên Anôtônê ñac jana ma jamu jamên êtiam.” ²³ En kêtü kênac gebe “Aôm galoc ôndên en ôna êtu asagenña. Galoc bêc ajôn mêngeô lasê me sabat kêsä atom nec.” Awê gêjô en awa gebe. “Kêtôm, ôsôm taêsam atom.” ²⁴ Go en kêkên waba gêsac donki ma kêsôm gêdên nê sakinwaga gebe “Ôkac donki gebe êsêlên ñagaôgen, êtu malô êtu aênä atom e jasôm êndên aôm acgom.” ²⁵ Amboac tonan en gêdi ma jagêô lasê gêdên Anôtônê ñac anga lôc Karmel.

Gêdên tan Anôtônê ñac gêlic awê tau gêmên nan, en kêsôm gêdên nê sakinwaga Gehasi gebe “Ôlic acgom, awê Sunemña gêmên. ²⁶ Ôlêti naôpuc en tôñ-tôn ma ôtu kênac en gebe ‘Aôm gômoa ñajam

me. Ma nê m akweŋ gêmoa ŋajam me. Nê m ŋapalê gêmoa ŋajam me.' ” Ma eŋ gêjô ênê biŋ gebe “Samob sêmoa ŋajam.” ²⁷ Ma gêdêŋ taŋ eŋ gêo lasê gêdêŋ Anôtônê ŋac aŋga lôc tau naŋ, eŋ gêlô eŋ akaiŋ tôŋ. Ma Gehasi gêmêŋ gebe êkac eŋ su, mago Anôtônê ŋac kêsôm gebe “Ôndec eŋ gebe galic eŋ katu ôluŋ-ôluŋeŋ. Apômtau kêsiŋ biŋ tau ma kêsôm lasê gêdêŋ aê atom.” ²⁸ Go awê tau kêsôm gebe “Aê kateŋ ŋapalê teŋ gêdêŋ ŋoc ŋatau aôm me masi. Aê kasôm gebe ‘Aôm ônsau aê ŋaômageŋ naŋ atom me.’ ” ²⁹ Go Elisa kêjatu Gehasi ma kêsôm gebe “Ôjandiŋ nê m ômbiŋkap tôŋ ma ômêŋgôm ŋoc tôc êsêp lêmam ma ôsêlêŋ. Embe ŋac teŋ êndac aôm naŋ, awam ênac eŋ atom. Ma embe teŋ ê moalêc aôm, naŋ ôjô eŋ awa atom. Ôkêŋ ŋoc tôc ênsac ŋapalê laŋôanô ŋaô.” ³⁰ Go ŋapalê têna kêsôm gebe “Apômtau gêmoa mata jali ma aôm taôm gômoa matam jali, tec aê oc jawi aôm siŋ atom.” Amboac tonan ŋac tau gêdi ma gêwiŋ awê tau gêja. ³¹ Gehasi gêmuŋ ma kêkêŋ tôc tau gêsac ŋapalê laŋôanô ŋaô, mago gêŋô ŋapalê nê awa teŋ me kêsaê ŋapalê mata jali êsa ŋapuc teŋ atom. Tec eŋ gêmu gêja gebe êtap Elisa sa ma êsôm êndêŋ eŋ gebe ŋapalê mata jali kêsa atom.

³² Gêdêŋ taŋ Elisa mêŋgêô lasê andu naŋ, eŋ gêlic ŋapalê tomatêgeŋ gêc ênê mê. ³³ Amboac tonan eŋ kêsô jagêsaŋ katam auc ma keteŋ mec gêdêŋ Apômtau. ³⁴ Go eŋ kêpi mê jakêmêtôc tau gêsac ŋapalê tau ŋaô, kêkêŋ awasuŋ gêdêŋ eŋ awasuŋ, mataanô gêdêŋ ênê mataanô ma lêma gêsac ênê lêma ma gêdêŋ taŋ eŋ jagêsaŋ ŋapalê ŋaô naŋ, ŋapalê tau ôli ŋandaŋ kêsa. ³⁵ Go eŋ gêdi sa kêtiam ma

kêsêlêŋ gêja ma gêmêŋ anġa andu lêlôm kêtû dim tagen, go jakêmetôc tau gêsac ŋapalê tau kêtiam. Ŋapalê kêsamuc kêtû dim 7 ma mata gêlac. ³⁶ Go enġ gêmôêc Gehasi ma kêsôm gêdêŋ enġ gebe “Ômôêc awê Sunemġa.” Amboac tonanġ enġ gêmôêc enġ. Ma awê tau gêdêŋ Elisa gêmêŋ, tec enġ kêsôm gebe “Ôkôc latôm sa.” ³⁷ Enġ kêtû gasuc jagêu tau gêc Elisa akainġa lanġanô gêdêŋ nom. Go kêkôc latu sa ma kêsâ awê gêja.

4:38-44 Propete Elisa nê miŋ luagêc kêsêp ŋamadiŋ tonec.

5

Naemannê kole kêsêlô

¹ Kinġ Suriana nê siŋwaga nêŋ ŋac siŋsêlêc tenġ gêmoa ŋaê Naeman. Enġ ŋac towae ma nê ŋatau ketoc enġ sa gebe Apômtau kêkêŋ enġ kêku lau Suriana nêŋ ŋacjo tulu. Ma kole gêjac têc enġ auc. ² Gêmunġenġ gêdêŋ taŋ lau Suria sêjac siŋ nanġ, êsêac sêjanġo ŋapalêo tenġ anġa gamêŋ Israelġa sêja. Ŋapalêo tonanġ jasêkêŋ gêjam sakinġ gêdêŋ Naemannê awê. ³ Enġ kêsôm gêdêŋ nê ŋatau gebe “Ŋoc ŋatau êndêŋ propete, taŋ gêŋġôn Samaria nanġ, ênamanġ oc êŋġôm ênê kole ênsêlô.” ⁴ Amboac tonanġ Naeman jakêsôm gêdêŋ nê ŋatau gebe “Ŋapalêo Israelġa kêsôm biŋ amboac tonanġ.” ⁵ Tec kinġ Suriana gêjô enġ awa gebe “Ônamanġ, ma aê gabe jasakiŋ papia tenġ êndêŋ kinġ Israelġa.”

Amboac tonanġ enġ gêja. Enġ kêkôc silber 3,000 to gold 6,000 ma ŋakwê moasiŋġa 10 gêwiŋ. ⁶ Ma enġ kêkêŋ papia tau gêdêŋ kinġ Israelġa. Biŋ tonec gêc papia tau gebe “Embe papia tonec êtap aôm sa, go

ôjala gebe aê kasakiŋ ŋoc sakiŋwaga Naeman gêdêŋ aôm gebe aôm ôŋgôm ênê kole ŋajam êsa.” ⁷ Gêdêŋ kiŋ Israelŋa kêsam papia tau su naŋ eŋ kêkac nê ŋakwê gêŋgic ma kêsôm gebe “Aê Anôtô me, tec janac êndu to jaŋgôm sêŋgôŋ maten jaliŋa nec. Ŋac tonan kêsakiŋ biŋ gêdêŋ aê gebe jaŋgôm ŋac kole tonan ôli ŋajam êsa. Alic to ajala acgom, eŋ gebe êkalom siŋ.”

⁸ Gêdêŋ taŋ Anôtônê ŋac gêŋô gebe kiŋ Israelŋa kêkac nê ŋakwê gêŋgic naŋ, eŋ kêsakiŋ biŋ gêdêŋ eŋ ma kêsôm gebe “Kêtu asagenŋa kôkac nêŋ ŋakwê gêŋgic. Ôkêŋ eŋ êndêŋ aê êmêŋ, go êjala gebe propete teŋ gêŋgôŋ Israel.” ⁹ Amboac tonan Naeman to nê hos ma kareta gêdêŋ Elisa gêja ma kêka kareta tôŋ kêkô Elisanê andu ŋasacgêdô. ¹⁰ Go Elisa kêsakiŋ ŋacjaen teŋ gêdêŋ eŋ ma kêsôm gebe “Naôliŋ bu êtu dim 7 aŋga bu Jordan, go ôlim êtu selec êtiam.” ¹¹ Mago Naeman têtac ŋandan kêsa ma gêc gêja ma kêsôm gebe “Aê taêc gêjam gebe eŋ tau êsa êndêŋ aê êmêŋ ma awa ênac Apômtau, nê Anôtônê ŋaê to êkêŋ lêma ênsac kole ŋamala ma êŋgôm ôlic tau ŋajam êsa. ¹² Bu Damaskusŋa Abana to Parpar ŋajam kêlêlêc bu Israelŋa atom me. Aê katôm gebe jaliŋ bu tônê ma ôlic ŋajam êsa atom me.” Amboac tonan eŋ kêkac tau ôkwi gêc gêja totêtac secgen. ¹³ Mago ênê sakiŋwaga têtû gasuc eŋ ma sêmac biŋ eŋ gebe “O tamoc, propete embe êjatu aôm gebe ôŋgôm gêŋ kapôêŋ teŋ oc aôm ôŋgôm atom me. Tec ôŋgôm biŋ, taŋ eŋ kêsôm gêdêŋ aôm gebe ‘Ôliŋ bu, go ôlim êtu selec’ naŋ maŋ.” ¹⁴ Amboac tonan eŋ gim kêsêp bu Jordan kêtû dim 7 kêtôm Anôtônê ŋac nê biŋ ma nê ôli kêtû selec

kêtôm ñapalê wakuc teñ nê ôli.

¹⁵ Go eñ to nê lau samob, tañ sêwiñ eñ nañ, sêmu dêdêñ Anôtônê ñac tau sêja. Eñ gêo lasê to kêkô eñ lañônêm ma eñ kêsôm gebe “Gôlicgac me, aê kajala aña nom ñagamêñ samob Anôtô ñanô teñ gêmoa atomanô, lau Israel nêñ tagen. Amboac tonañ ôkôc gêñ ñaômagenña aña nêm sakinwaganê acgom.”

¹⁶ Mago Elisa kêsôm gebe “Apômtau tañ aê gajam sakin eñ nañ, gêmoa mata jali, tec aê gabe jakôc gêñ teñ atomanô.” Ma Naeman kêkac eñ gebe êkôc, mago eñ gêjac jao tau samucgen. ¹⁷ Go Naeman kêsôm gebe “Embe masi, go ôlôc gebe sêkêñ nom êndêñ nêm sakinwaga êtôm donki luagêc sêmbalañ gebe êndêñ ñamu nêm sakinwaga gebe êkêñ daja me da ñagêdô êndêñ anôtô teñ atomanô, Apômtau tagen. ¹⁸ Tagen Apômtau êsuc nêm sakinwaga nê biñ tonecgen ôkwi gebe êndêñ tañ aê jawiñ aêñoc ñatau êsô Rimonnê andu gebe ênam sakin Rimon ma aê japô janduc jamoa Rimonnê andu nañ, Apômtau êsuc aêñoc biñ tonañ ôkwi.” ¹⁹ Elisa kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôna tobiñmalôgen.”

Mago gêdêñ tañ Naeman gêwi eñ siñ ma kêsêlêñ intêna ñasawa dambêgen nañ, ²⁰ Anôtônê ñac Elisa nê sakinwaga Gehasi taê gêjam gêc tau gebe “Gôlicgac me, ñoc ñatau kêgamiñ lêma kêtú ñac Suriana Naeman nê gêñ, tañ kêkôc gêmêñ nañña. Apômtau gêmoa mata jali, aê gabe jalêti jandaguc eñ ma jatap gêñ ñagêdô sa aña ênê.” ²¹ Amboac tonañ Gehasi kêdaguc Naeman. Ma gêdêñ tañ Naeman gêlic ñac teñ kêlêti kêdaguc eñ nañ, eñ kêsêp aña kareta gebe êpuc eñ tônia-tônia ma kêtú kênac gebe “Gêñ samob gêc ñajam me masi.” ²² Ma

en ġêjô en awa gebe “Geŋ samob ŋajam. Ŋoc ŋatau kêsakiŋ aê gebe jasôm amboac tonec gebe ‘Lau propete aŋga gamêŋ lôc Epraimŋa nêŋ ŋac wakuc luagêc dêdêŋ aê sêmêŋ galocgeŋ, tec jateŋ gebe ôkêŋ awa silber ŋamatu teŋ ma ŋakwê omŋa luagêc êndêŋ êsêagêc.” ²³ Ma Naeman kêsôm gebe “Jateŋ aôm gebe ôkôc awa ŋamatu luagêc.” Ma en kêkac en ma kêmasaŋ awa ŋamatu silber kêsêp talu luagêc to ŋakwê omŋa luagêc ġêwiŋ ma kêkêŋ ġêdêŋ nê sakiŋwaga luagêc sêbalaŋ sêmuŋ ma Gehasi kêdaguc. ²⁴ Ma ġêdêŋ taŋ en jakêpi gamêŋ ŋabau naŋ, en kêkôc ġêŋ tau su aŋga êsêagêc lemeŋ ma kêkêŋ kêsô andu ġêja. Go kêsakiŋ ŋaclagêc tau sêmu sêja. ²⁵ Go en kêsô jakêkô nê ŋatau laŋônêm. Ma Elisa kêsôm ġêdêŋ en gebe “Gehasi, aôm ġôja ondoc.” Ma en ġêjô biŋ gebe “Nêm sakiŋwaga aê ġaja gamêŋ teŋ atom.” ²⁶ Mago Elisa kêsôm ġêdêŋ en gebe” Aêŋoc ŋalau kêsêlêŋ ġêwiŋ aôm ġêdêŋ taŋ ŋac tau ġêwi nê kareta siŋ gebe êpuc aôm tôŋ-tôŋ naŋ atom me. Tonaŋ ŋasawa ŋajam gebe takôc mone to ŋakwê ma kôm kaŋanôŋa to kôm wainŋa ma domba to bulimakao ma sakiŋwagao to ŋac me. ²⁷ Amboac tonaŋ Naeman nê kole wacêsap aôm to nêm wakuc tôŋ enden tôŋgeŋ.” Amboac tonaŋ Gehasi kêsâ aŋga en laŋônêmŋa ma kole ġêjac têc en e boboma amboac labi.

6

Elisa ġêġôm ki nakabasi ġêdam

¹ Go propete nêŋ toŋ teŋ sêsôm ġêdêŋ Elisa gebe “Ôlic acgom, gamêŋ taŋ aêac aŋġôŋ aôm ŋalabu naŋ, saunânô, kêtôm aêac atom. ² Ôkêŋ aêac ana

bu Jordan ma akôc ka ŋadambê tagen-tagen kêtôm ŋacanôgen ma akwê gamêŋ ten sa êtôm aêac samob anğôn.” Ma en ġêjô êsêacnêŋ biŋ gebe “Aec, ana.”³ Go êsêacnêŋ ten kêsôm gebe” Aôm ôlic aêac ŋajam ma ôwiŋ nêŋ sakiŋwaga.” En ġêjô biŋ tau gebe “Aec, oc jawiŋ.”⁴ Ma en kêsêlêŋ ġêwiŋ êsêac. ġêdêŋ taŋ êsêac sêô lasê bu Jordan tau naŋ, êsêac sêsap ka.⁵ Ŋac ten kêsap ka ŋadambê ten ġêmoa e nê ki nakabasi kêsû ma gebeŋ kêsêp bu ma ŋac tau ġêmôêc gebe “Ojae, apômtau, aê kakôc ŋac ten nê ki gebe janam kôm.”⁶ Ma Anôtônê ŋac kêtû kênac gebe “Gebeŋ kêsêp ondoc ġêja.” Ma ġêdêŋ taŋ en kêtôc gamêŋ tau naŋ, Elisa kêsap ka ŋagêdô saun ten me kêbaliŋ jakêpoac gamêŋ, taŋ ki kêsêp naŋ, ma ki nakabasi tau ġêôn sa mênġêdam kêpoac.⁷ Go en kêsôm gebe “Ôkôc ġêŋ tau sa.” Go ŋac tau kêmêtôc lêma ma kêkôc ki nakabasi tau sa.

Elisa to lau Suriana

⁸ ġêdêŋ ŋasawa ten kiŋ Suriana ma kiŋ Israelŋa sêjac siŋ ġêdêŋ taun. Ma kiŋ Suriana kêmasaŋ biŋ ġêdêŋ nê siŋsêlêc ma kêsôm gebe “Asiŋ taôm ma andib ŋacjo anğa gamêŋ tonec, taŋ tasôm ŋabiŋ su naŋ.”⁹ Mago Anôtônê ŋac kêsakiŋ biŋ ġêdêŋ kiŋ Israelŋa ma kêsôm gebe “Ojop taôm gebe ôsa gamêŋ tonan atom gebe lau Suriana dêdib aôm sêmoa tonan.”¹⁰ Tec kiŋ Israelŋa kêsakiŋ nê lau sêja gamêŋ tau, taŋ Anôtônê ŋac kêsôm lasê ġêdêŋ en naŋ. Amboac tonan Elisa kêkêŋ puc en ġêmoa gebe ejop tau, ġêġôm kêtû dim tagen me luagêcgen atom, ġêġôm ŋapaŋgen.

¹¹ Kêtû tonanŋa kiŋ Suriana gesom mala ôkwi tec ġêmôêc nê siŋsêlêc kêpi tagen ma kêtû kênac êsêac

gebe “Amac atôm gebe asôm biŋ tonec êndêŋ aê me masi gebe Asa geoc aêac lasê gêdêŋ kiŋ Îsraelŋa.”

¹² Ênê sakiŋwaga nêŋ teŋ gêjô ênê biŋ gebe “O ŋoc ŋatau to kiŋ, masianô. Mago propete Elisa, taŋ gêmoa Israel naŋ, kêsôm biŋ, taŋ aôm kôsôm aŋga nêŋ balêm bêcŋa naŋ, lasê gêdêŋ kiŋ Israelŋa.”

¹³ Go eŋ kêsôm gebe “Ana ma alic eŋ gêmoa ondoc gebe jasakiŋ lau nasêkôc eŋ tôŋ.” Ma êsêac sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Eŋ gêmoa Dotan.” ¹⁴ Amboac tonan eŋ kêsakiŋ hos to kareta ma siŋwaga taêsam sêja malac tau. Êsêac sêô lasê gêdêŋ gêbêc ma sêgi malac tau auc.

¹⁵ Gêdêŋ taŋ Anôtônê ŋac nê sakiŋwaga gadi sa gêdêŋ bêbêc kanucgeŋ ma kêsâ gêja naŋ, gêlic siŋwaga toŋ kapôêŋ to hos ma kareta sêwa malac auc e kêsô tau. Ma sakiŋwaga jakêsôm gebe “Ojae, ŋoc ŋatau, aêac oc daŋgôm asageŋ.” ¹⁶ Eŋ gêjô ênê biŋ gebe “Ôtêc taôm atom, lau taŋ sêmoa sêwiŋ aêac naŋ, sêlêlêc lau, taŋ sêwiŋ êsêac naŋ.”

¹⁷ Go Elisa keten mec ma kêsôm gebe “O Apômtau, aê jaten aôm gebe ôŋgôm eŋ mataanô êpoa lasê gebe êlic gêŋ.” Amboac tonan Apômtau gêgôm ŋac wakuc tonan mataanô kêpoa lasê ma eŋ gêlic. Ma gêlic hos to kareta toja sêgi Elisa auc sêkô lôc tonan.

¹⁸ Gêdêŋ taŋ lau Surianŋa mên̄têdabiŋ Elisa naŋ, eŋ keten mec gêdêŋ Apômtau gebe “Aê jaten aôm gebe ôŋgôm lau tonan matenpec êsa.” Ma eŋ gêgôm êsêac matenpec kêsâ kêtôm Elisanê biŋ. ¹⁹ Mago Elisa kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Intêna tau tonec jagêdêŋ atom ma malac tau atom. Andan̄guc aê. Aê gabe jawê amac êndêŋ ŋac, taŋ asom eŋ amoa naŋ ana.” Ma eŋ gêwê êsêac sêja Samaria.

²⁰ Gêdêŋ taŋ êsêac sêô lasê Samaria naŋ, Elisa kêsôm gebe “O Apômtau, ôŋgôm lau tonec matenê êlac gebe sêlic gamêŋ.” Ma Apômtau gêgôm êsêac matenê gêlac e sêlic gebe sêmoa malac Samaria ŋalêlôm. ²¹ Gêdêŋ taŋ kiŋ Israelŋa gêlic êsêac naŋ, eŋ kêtû kênac Elisa gebe “Tamoc, aê janac êsêac me masi.” ²² Ma eŋ gêjô eŋ awa gebe “Ônac êsêac atom. Aôm oc gôjac lau, taŋ kôkôc tôŋ sêŋgôn kapoacwalô naŋ, ŋa siŋ to kôpê êsêac ŋa talam me masi. Ôkêŋ gêŋ êndêŋ êsêac gebe sêniŋ to sênôm, go ôkêŋ êsêac sêmu dêndêŋ nêŋ ŋatau sêna êtiam.” ²³ Amboac tonanê eŋ kêsôm gebe seno moasiŋ kapôêŋ êtu êsêacŋa. Ma gêdêŋ taŋ êsêac seŋ to sênôm gêŋ su naŋ, eŋ gêwi êsêac siŋ ma êsêac sêc sêmu gêdêŋ nêŋ ŋatau sêja. Gêdêŋ tonanê lau Suriaŋa nêŋ kelenwaga sêmêŋ gamêŋ Israelŋa kêtiam atom.

Nacjo sêgi Samaria auc

²⁴ Tonanê su, go kiŋ Suriaŋa Benhadad kêsala nê siŋwaga samob ma kêpi gêja gebe anŋi Samaria auc. ²⁵ Gêdêŋ taŋ sêgi malac tau auc ma tôbôm kapôêŋ gêc anŋa Samaria naŋ, e lau sêjam ôli donki ŋamôkê teŋ ŋa silber ŋamatu 80 ma sêjam ôli balôsi ŋatac ŋagec ŋa silber ŋamatu 5. ²⁶ Gêdêŋ bêc teŋ, taŋ kiŋ Israelŋa tau kêsêlêŋ gêmoa tunbôm ŋaô naŋ awê teŋ kêtanê ma gêmôêc gêdêŋ eŋ gebe “O ŋoc ŋatau kiŋ, ônam aê sa.” ²⁷ Ma eŋ gêjô eŋ awa gebe “Embe Apômtau ênam aôm sa atom, go aê janam aôm sa amboac ondoc. Jakêŋ gêŋ anŋa andu tanac kôm ŋanô saŋa ma anŋa gamêŋ tapip wainŋa me.” ²⁸ Ma kiŋ kêtû kênac eŋ gebe “Aôm gobe otenê asagenê.” Ma eŋ gêjô ênê binê gebe “Awê tonec kêsôm gêdêŋ

aê gebe ‘ÔkêŊ nêš latôm êmêŊ gebe aêagêc tanŊ enj êndêŊ ocsalô tonec ma elenŊa aêagêc oc tanŊ aêŊoc latuc.’ ²⁹ Amboac tonan aêagêc ano aêŊoc latuc ma aen su. Mago gêdêŊ nôgeŊ aê kasôm gêdêŊ enj gebe ‘akêŊ nêš latôm êmêŊ gebe tanŊ enj.’ Mago enj kêsiŊ latu ôkwi.” ³⁰ GêdêŊ tan kinj gêŋô awênê biŊ tonan nan, enj kêkac nê ŋakwê gêŋgic. GêdêŊ tonan enj kêsêlêŊ gêmoa tunbôm ŋaô. Ma lau samob sêlic gebe kinj kêsô talu gêsan ôli. ³¹ Ma enj kêsôm gebe “Embe sêndim Sapat latu Elisa nê môkêapac su êndêŊ ocsalô tonec atom, go Anôtô ênac aê êndu.”

³² Elisa gêŋgôn nê andu ma launêŊ gejobwaga sêŋgôn sêwiŊ enj. Go kinj kêsakiŊ ŋac tenj anŋa êsêac, tanj sêmoa sêwiŊ enj nan. Mago ŋacjaen gêô lasê atomgeŊ ma Elisa kêsôm gêdêŊ gejobwaga gebe “Amac alic ŋac lêma dec tonan kêsakiŊ lau gebe sêndim aê môkêcapac êŋgic. Alic acgom, ŋacjaen embe êmêŊ, go ansan katam auc ma apuc tôn ŋajanageŊ, oc tanjô ênê ŋatau nê akaiŊ ŋakicsêa kêdaguc enj me masi.” ³³ Enj kêsôm biŊ gêdêŊ êsêac gêmoa ma kinj gêô lasê ma kêsôm gebe “Gêŋwapac tonan anŋa Apômtaunê. Aê jaôn Apômtau jamoa ŋasawa êwiŊ êtu asageŊa.” *

7

¹ Mago Elisa gêjô ênê biŊ gebe “Ôŋô Apômtaunê biŊ. Apômtau kêsôm amboac tonec gebe ‘ÊndêŊ elen ŋaockatu amboac galoc, go sêkêŊ lau sênam ôli polom sêpsêp ŋadôn tageŊ ŋa silber ŋamatu tageŊ ma sêkêŊ polom jejec ŋadôn luagêc ŋa silber tageŊ anŋa Samaria ŋasacgêdô.’” ² Go ŋac tanj gêwiŊ kinj

* **6:33:** Balôsi ŋatac, oc moae sêsam kêpi lakibôm tenj ŋae.

naŋ, gêjô Anôtônê ŋac awa gebe “Apômtau embe êlêc undambê ŋakatam su, tagenj binj tonanŋ oc ŋanô êsa atom.” Mago Elisa kêsôm gebe “Aôm oc ôlic gêŋ tau ŋa taôm matamanô, mago aôm oc ôniŋ gêŋ tonanŋ teŋ atomanô.”

Sinwaga Samariaŋa sêc su

³ Lau 4 taŋ kole gêjac têc êsêac auc naŋ, sêmoa sacgêdô awêŋa. Êsêac sêsôm gadêŋ tauŋ gebe “Aêac tamoa tonec e tamac êndu êtu asagenŋa. ⁴ Aêac embe taêŋ ênam gebe tasa malac tana oc tatap tôbôm sa ma oc tamac êndu. Embe tamoa tonec oc tamac êndu amboac tonanŋenj. Ajôc, dandêŋ lau Suriaŋa nêŋ malac becoboŋa tana. Embe êsêac sendec aêac tamoa, go tamoa mateŋ jali. Embe sênac aêac êndu, go tamac êndu.” ⁵ Tec êsêac dêdi gêdêŋ dala-dala kêsa gebe sêna lau Suriaŋa nêŋ malac becoboŋa. Mago gêdêŋ taŋ êsêac sêo lasê lau Suriaŋa nêŋ malac becobo ŋamagê naŋ, lau teŋ sêmoa tonanŋ atom. ⁶ Gebe Apômtau gêgôm lau Suriaŋa nêŋ sinwaga sêŋô kareta to hos ŋakicsêa to sinwaga ŋatonj kapôêŋanô ŋaôndu. Tec sêsôm gêdêŋ tauŋ gebe “Alicgac me, kiŋ Israelŋa gêjam ôli kiŋ Hetŋa agêc kiŋ Aiguptuŋa gebe mênșênac aêac.” ⁷ Amboac tonanŋ êsêac sec gêdêŋ gamêŋ dala-dala kêsa sêja ma sêwi nêŋ becobo to nêŋ hos ma nêŋ donki siŋ sêmoa ma dedec nêŋ becobo to gêŋ samob kêkô ma sêc siŋ su gebe sêmoa mateŋ jali. ⁸ Ma gêdêŋ taŋ lau tokole tonanŋ sêo lasê becobo ŋamagê naŋ, êsêac sêsô becobo teŋ ŋalêlôm sêja ma seŋ to sênôm gêŋ ma sêkôc silber to gold ma ŋakwê ŋagêdô su ma jasêsiŋ ôkwi. Go sêmu sêmêŋ ma sêsô

becobo teŋ ma sêkôc gêŋ aŋga tonan su jasêsiŋ ôkwi amboac tonanŋeŋ.

⁹ Go êsêac sêsôm gêdêŋ taun gebe “Aêac dagôm gêŋ gêdêŋ atom. Bêc tonec katu bêc ŋawae ŋajam ŋa teŋ. Embe aêac jamaŋgeŋ tamoã tansaê e oc êpi oc ŋagêjô êtap aêac sa. Amboac tonan galoc tana ma tasôm ŋawae tau êndêŋ kiŋ nê lau.”

¹⁰ Amboac tonan êsêac mênșêmôêc biŋ gêdêŋ lau sejop sacgêdô malacŋa ma sêjac miŋ biŋ tau gêdêŋ êsêac gebe “Aêac jaaô lasê lau Suriana nêŋ becobo, mago alic gêŋ teŋ ma aŋô biŋ teŋ atomanô. Aêac alic sêkô hos to donki tôŋ ma becobo kakô ŋaômagenŋ.”

¹¹ Go gejobwaga sacgêdôŋa sêmôêc biŋ ma sêsôm biŋ tau ŋawae gadêŋ lau, taŋ sêŋgôn kiŋnê andu ŋalêlôm nanŋ. ¹² Kiŋ tau gêdi sa gêdêŋ gêbêc ma kêsôm gêdêŋ nê sakiŋwaga gebe “Aê gabe jasôm andaŋ amac gebe lau Suriana sêmasaŋ taun gebe sênac aêac. Êsêac sêjala gebe gêŋ gêjô aêac. Tec sêwi nêŋ becobo siŋ gebe sêsiŋ taun sêmoã gamêŋ ŋamagêgeŋ. Êsêac taêŋ gêjam gebe êndêŋ êsêac sêsa aŋga malac sêmêŋ, go aêac takôc êsêac tôŋ tomatenŋ jaligêŋ ma tasa nêŋ malac tana.” ¹³ Tec ênê sakiŋwaga nêŋ teŋ kêsôm gebe” Tasakiŋ lau ŋagêdô sêkôc hos 5, taŋ gacgeŋ sêmoã matenŋ jali nanŋ, nêŋ ŋagêdô sêna sêlic acgom gebe embe sêmoã malac oc sênaŋa têtôm ŋagêdô, taŋ sêjaŋa su nanŋ.”

¹⁴ Amboac tonan êsêac sêjaliŋ lau ŋagêdô sa ma kiŋ kêsakiŋ kareta luagêc ma kêjatu êsêac gebe sêndaŋguc Surianêŋ siŋwaga ma kêsôm gebe “Ana ma alic acgom.” ¹⁵ Tec êsêac têdaguc lau Suriana sêja e dêdêŋ bu Jordan ma sêlic gebe ŋakwê to waba

siñña ñagêdô-gêdô gajam intêna auc samucgen. Lau Suriana sêbaliñ gêñ tonañ siñ gêdêñ tañ sêc sêkacgen nañ. Ma kelenwaga sêmu sêmênñ jasêjac miñ biñ tau gêdêñ kiñ.

¹⁶ Go lau samob sêsa sêja ma sêjañgo waba anga lau Suriana nêñ becobo su. Amboac tonañ polom sêpsêp matac ñadônñ tagenñ sêjam ôli ña mone silber ñamatu tagenñ ma polom jejec ñadônñ luagêc ña mone silber ñamatu tagenñ amboac tonañ kêtôm Apômtaunê biñ. ¹⁷ Kiñ kêiatu ñac, tañ gawiñ eñ gêmunñ nañ gebe eñ ejop sacgêdô. Ma lau sêka eñ anga sacgêdô tonañ e eñ gêmac êndu kêtôm Apômtaunê ñac kêsôm lasê gêdêñ tañ kiñ kêsêp gêdêñ eñ gêja nañ. ¹⁸ Gebe gêdêñ tonañ Anôtônê ñac kêsôm gêdêñ kiñ gebe “Êndêñ elenñ ñaockatu amboac tonec lau sênam ôli polom matac sêpsêpña ñadônñ tagenñ ña mone silber ñamatu tagenñ ma polom jejec ñadônñ luagêc ña mone silber ñamatu tagenñ anga malac ñasacgêdô.” ¹⁹ Ma lau mata siñña tau gêjô Anôtônê ñac nê biñ gebe “Embe Apômtau tau êlêc undambê ñakatam su gêñ amboac tonañ oc ñanô êsa atom.” Ma Elisa gêjô eñ awa gebe “Aôm oc ôlic gêñ tau ña taôm matamanô, mago aôm oc ôniñ gêñ tau atomanô.” ²⁰ Amboac tonañ biñ tau ñanô kêsa kêpi eñ gebe lau sêka eñ anga malac ñasacgêdô e gêmac êndu.

8:1–13:13 Miñ ñagêdô, tañ kêsa anga gamênñ Juda to Israelña gêdêñ kiñ ñagêdô sêjam gôlinñ gamênñ tonañ nañ, kêsêp môkêlatu tonec.

13

Elisa geoc biñ lasê kêtú ñamu

14 Gêdêḅ taḅ Elisa kêtaḅ gêmâc, taḅ gebe enseḅ eḅ suḅa sa naḅ, kiḅ Israelḅa Joas kêsêḅ gêdêḅ eḅ gêḅa ma kêtaḅ e gêliḅ matasulugeḅ gêmôa eḅ laḅônêḅmḅa ma kêsôm gebe “O tamoc. tamoc, aôm kôtu launêḅ laukasap to lautucgoc.” 15 Ma Elisa kêsôm gêdêḅ eḅ gebe “Ôkôc talam teḅ to sôb ḅagêdô.” Amboac eḅ kêkôc talam to sôb ḅagêdô. 16 Go eḅ kêsôm gadêḅ kiḅ Israelḅa gebe “Ôkêkam talam.” Tec eḅ kêkêkam talam tau. Ma Elisa kêkêḅ lêma gêsac kiḅ lêma ḅaô. 17 Go kêsôm gebe “Ôlêc katam saunḅ gêḅu oc kêḅiḅa su.” Ma eḅ gêlêc su. Go Elisa kêsôm gebe “Ôḅê.” Ma eḅ kêḅê. Ma Elisa kêsôm gebe “Apômtaunê sôb kêku ḅaḅjo tulunḅa tau tonanḅ. Sôb kêku lau Surianḅa tulu. Gebe aôm oc ônac siḅ êndêḅ lau Surianḅa anḅa malac Apek e aôm onseḅ êsêac su.” 18 Ma eḅ kêsôm gebe “Ôkôc sôb ḅagêdô.” Tec eḅ kêkôc. Go eḅ kêsôm gêdêḅ kiḅ Israelḅa gebe “Ônac nom tau ḅa sôb.” Tec eḅ gêḅac kêtu dim têlêac ma gêwi siḅ. 19 Go Anôtônê ḅac têtac ḅandanḅ gêdêḅ eḅ ma kêsôm gebe “Aôm ôna êtu 5 me 6 acgom, go ônac Suria e onseḅ su samucgeḅ, mago galoc oc ônac Suria êtu dim têlêacgeḅ.”

20 Amboac tonanḅ Elisa gêmâc êndu ma êsêac sêsuḅ eḅ. Kêtôm jalageḅ gêdêḅ taḅ komô kêdabiḅ gebe êmbacnê naḅ, lau Moab nêḅ sêḅaḅgowaga ḅagêdô mêḅsêlêsoḅḅ gamêḅ Israelḅa. 21 Ma gêdêḅ taḅ sêsuḅ ḅac teḅ naḅ, êsêac sêlic toḅ sec teḅ amboac tonanḅ ma sêbaliḅ ḅacmatê tonanḅ kêsêḅ Elisaneḅ sê. Ma gêdêḅ taḅ ḅacmatê jagêḅac Elisaneḅ ḅatêkwa ḅaô naḅ, sep tageḅ ḅac tau mata jali kêsa ma gêdi sa kêkô.

13:22–18:8 Kiḅ gamêḅ luagêcḅa nêḅ miḅ ḅagêdô kêsêḅ ḅasawa tonec. Lau Asuria sêô lasê gamêḅ

Israelġa ma ŋacjo tonanġ sĕku malac Samaria tulu ma sĕwĕ lau Israel taĕsam jasĕŋgĕŋ kapoacwalĕ anġa Asuria.

18

Seseŋ Samaria su

⁹ Gĕdĕŋ taŋ kiŋ Hesekia nĕ jala kiŋŋa kĕtu aclĕ nanġ, ma kiŋ Israelġa Ela latu Hosea nĕ jala kiŋŋa kĕtu 7 nanġ, kiŋ Asuriaŋa Salmanaser gĕmĕŋ Samaria ma kĕgi malac tau auc, ¹⁰ e jala tĕlĕac gĕbacnĕ su acgom, kĕku malac tau tulu. Biŋ tonanġ kĕsa gĕdĕŋ taŋ Hesekia nĕ jala kĕtu 6 ma kiŋ Israelġa Hosea nĕ jala kĕtu 9 nanġ. ¹¹ Kiŋ Asuriaŋa kĕkĕc lau Israel su sĕja Asuria ma kĕkĕŋ ĕsĕac sĕŋgĕŋ malac Hala to bu Gosanġa Habor ŋatali ma lau Meder nĕŋ malac kapĕŋ ŋagĕdĕ, ¹² gebe ĕsĕac taŋeŋ wamu Apĕmtau, nĕŋ Anĕtĕ nĕ awa atom ma sĕgĕm ĕnĕ poac popoc to sĕgĕli Apĕmtaunĕ sakiŋwaga Mose nĕ biŋsu samob. Ēsĕac sĕkĕŋ taŋeŋ ma taŋeŋ wamu atomanĕ.

Lau Asuria sejoŋ malac Jerusalem

¹³ Gĕdĕŋ taŋ kiŋ Hesekia nĕ jala kiŋŋa kĕtu 14 nanġ, kiŋ Asuriaŋa Senakerib kĕpi malac Judaŋa ŋajaŋa samob gĕmĕŋ ma kĕku tulu. ¹⁴ Ma Judanĕŋ kiŋ Hesekia kĕsakiŋ biŋ gĕdĕŋ kiŋ Asuriaŋa gĕja malac Lakis ma kĕsĕm gebe “Aĕ gagĕm keso. Ōwĕ aĕ siŋ. Biŋ samob, taŋ aĕm embe ĕsĕm gebe jaŋgĕmŋa nanġ, oc jaŋgĕm. “Ma kiŋ Asuriaŋa kĕsĕm gebe ĕkĕc silber ŋadĕŋ 300 ma gold ŋadĕŋ 30 anġa kiŋ Judaŋa Hesekia nĕ. ¹⁵ Ma Hesekia kĕkĕŋ silber samob, taŋ gĕc Apĕmtaunĕ lĕm dabuŋ

to kinê andu nakanom nanj gêdêj enj. ¹⁶ Gêdêj njasawa tonanj Hesekia kêkac gold, tanj enj tau gêjac kêkwa Apômtaunê lôm dabuj nakatam to sagintêkwa katam na auc nanj su ma kêkêj gêdêj kinj Asuriaja. ¹⁷ Ma kinj Asuriaja kêsakinj sinwaga toj kapôêj tenj anja Lakis gebe ênac sinj êndêj Hesekia anja Jerusalem. Ênê sinjêlêc têlêc tonec Tartan agêc Rabsaris ma Rabsake sêjam gôlinj lau tau. Gêdêj tanj êsêac sêô lasê Jerusalem nanj, êsêac sêkô intêna, tanj lau sêmasanj nâkwêwaga sêjam kôm sêmoa nanj, to busawa, tanj bu keselenj anja bugêjactoj nâôna kêsa gêmêj nanj. ¹⁸ Go êsêac sêmôêc kinj Hesekia gebe êmêj. Tec kinê lau têlêc tonec Hillkia latu Eliakim, tanj gejob kinê andu nanj, agêc kêlêpêwaga Sebna ma Asap latu Joa, tanj gejob andu papianja nanj, dêdêj êsêac sêja.

¹⁹ Ma Rabsake kêsôm gêdêj êsêac gebe “Asôm êndêj Hesekia gebe kinj kapôêj Asuriaja kêsôm amboac tonec gebe ‘Aôm taêm kêka asa tec gômôa. ²⁰ Aôm oc taêm gêjam gebe binj agwaagwagenj oc kêtôm gebe êkêj kauc to nâclai sinja me. Aôm taêm kêka asa tec gôli taôm sa gêdêj aê. ²¹ Ôlic acgom, aôm kôkêj matam Aiguptu, tanj kêtôm sinj, tanj tulu ma gêgunj lau samob, tanj sêpuc kêtuj tôc nanj, lemenj lasê nanj. ²² Kinj Aiguptuja Parao gêgôm tonanj gêdêj lau samob, tanj taênj kêka enj nanj. Ma abe asôm êndêj aê gebe “Aêac taênj kêka ma Apômtau Anôtô.” Amboac ondoci Hesekia gesenj Anôtô tau nê gamêj nâbau to altar su ma kêjatu lau Juda to Jerusalem gebe “Amac anam sakinj anja altar Jerusalemagenj”. ²³ Nâjam, alic acgom, aôm embe ôtôm gebe ôtâp lau sa têtôm gebe sêngônj hos nâô

êtu tōj, go ŋoc ŋatau, kiŋ Asuriaŋa, oc êkêj hos 2,000 êndêj aôm. ²⁴ Aôm taêm kêka lau Aiguptu nêj kareta to lau, taŋ sêŋgōj hos ŋaô naŋ ma gobe ôjanda ŋoc ŋatau nê sakiŋwaga ŋasec tagenŋen amboac ondoc. ²⁵ Ma teŋ gêwiŋ. Aê kapi gamêj tonec gebe jansenj malac tonec su ma Apômtau gêlôc atom me. Apômtau kêsôm gêdêj aê gebe “Ôpi gamêj tonan naonsen su.” ’ ’ ”

²⁶ Go Hilkia latu Eliakim agêc Sebna ma Joa sêsôm gêdêj Rabsake gebe ac atenj aôm gebe ôsôm biŋ ŋa awenj Aramai êndêj nêj sakiŋwaga aêac gebe aêac aŋô awenj tonanj kêtutōj. Ôsôm biŋ ŋa awenj Ebolai êndêj aêac atom gebe oc lau, taŋ sêmoa tuŋbôm ŋaô naŋ sêjô.” ²⁷ Mago Rabsake kêsôm gêdêj êsêac gebe “Aêŋoc ŋatau kêsakiŋ aê gebe jasôm biŋ samob tonanj êndêj aôm to nêj ŋataugenj me. Aê kasôm biŋ gêdêj lau, taŋ sêŋgōj tuŋbôm ŋaô ma oc sêniŋ taunêj tac to sênom taunêj mêp têtôm amac oc aŋgôm naŋ, amboac tonanjenj.”

²⁸ Go Rabsake kêkô ma gêmôêc biŋ kapôj ŋa awenj Ebolaiŋa gebe “Aŋô lau Asuriaŋa nêj kiŋ kapôj nê biŋ. ²⁹ Kiŋ kêsôm amboac tonec gebe ‘Akêj êwiŋ Heskia atom gebe enj kêsau gêoc amac gebe enj oc êtôm atom gebe ênam amac kêsi aŋga aê lemoc. ³⁰ Heskia embe êkac amac gebe taêm êka Apômtau ma êsôm gebe “Apômtau oc ênam aêac kêsi biŋŋanôgenj ma oc êkêj malac tonec êsêp kiŋ Asuriaŋa lêma atom” naŋ, akêj êwiŋ atom.’ ³¹ Akêj taŋem Heskia atom. Gebe kiŋ Asuriaŋa kêsôm amboac tonec gebe ‘Asa amêj aŋga nêj malac ma akêj taôm êndêj aê, go amac samob

oc anij taômnêm wain ŋanô to ka ŋanô ma anôm bu aŋga taômnêm bu mata ³² e aê jawac ma jakôc amac ana gamêŋ, taŋ kêtôm amac taômnêm gamêŋ naŋ. Polom to wain ma mo to kôm wainŋa ma ka katêkwi to lêp gêc gamêŋ tonan gebe amac oc amoa matem jali ma amac êndu atom. Hesehia embe ênsau amac ma êsôm gebe “Apômtau oc ênam aêac kêsi,” naŋ akêŋ taŋem atom. ³³ Lau tentenlatu ŋagêdô nêŋ anôtôi oc sêjam nêŋ gamêŋ kêsi aŋga kiŋ Asuriaŋa nê lêma me masi. ³⁴ Hamat ma Argad nêŋ anôtôi sêmoa ondoc. Sepawaim to Hena ma Iwa nêŋ anôtôi sêmoa ondoc. Êsêac sêjam Samaria kêsi aŋga aê lemoc atom. ³⁵ Gamêŋ samob tonan nêŋ anôtôi nêŋ teŋ gêjam nê gamêŋ kêsi aŋga aê lemoc me masi, tec abe Apômtau oc ênam Jerusalem kêsi aŋga lemoc nec.’ ”

³⁶ Mago lau tau sêjam taun têt ma sêjô ênê biŋ teŋ atom gebe kiŋ gêjac jaô êsêac gebe “Ajô ênê biŋ atom.” ³⁷ Go Hilkia latu Eliakim, taŋ gejob kiŋnê andu naŋ, agêc kêlêpêwaga Sebna ma Asap latu Joa, taŋ gejob andu papiaŋa naŋ, tonêŋ ŋakwê gêŋgicŋa dêdêŋ Hesehia sêja ma sêsôm Rabsake nê biŋ gêdêŋ eŋ.

19

Kiŋ kêtû kênac Jesaia kêtû biŋ tonanŋa

¹ Gêdêŋ taŋ kiŋ Hesehia gêŋô biŋ tau naŋ, eŋ kêkac nê ŋakwê gêŋgic to kêsô talu ma gêdêŋ Apômtaunê andu gêja. ² Ma eŋ kêsakiŋ Eliakim, taŋ gejob kiŋnê andu naŋ, agêc kêlêpêwaga Sebna ma dabuŋwagasêga, taŋ sêsô talu amboac tonanŋeŋ naŋ, dêdêŋ Amos latu propete Jesaia sêja. ³ Êsêac

sêsôm gêdêĶ eĶ gebe “Hesekia kêsôm amboac tonec gebe ‘Bêc tonec kêtû bêc gêĶwapac ma ņagêĶjô to majeĶĶa. Aêac tatôm awê, taĶ ņapalê kêtûĶ eĶ naĶ, mago nê ôliwalô masi gebe êkôcĶa. ⁴ Oc moae Apômtau, aômnnêm Anôtô, gêĶô Rabsake, taĶ nê ņatau kiĶ AsuriaĶa kêsakiĶ gebe êsu Anôtô mata jaliĶa susu naĶ, nê biĶ ma êkêĶ ņagêĶjô êtu biĶ, taĶ Apômtau, aômnnêm Anôtô, gêĶô naĶ. Amboac tonaiĶ oteĶ mec êndêĶ Anôtô êtu aêacnêĶ lau ņapopoc, taĶ gacgeĶ sêmoa naĶĶa.’ ” ⁵ GêdêĶ taĶ kiĶ Hesekia nê sakiĶwaga sêô lasê dêdêĶ Jesaia naĶ ⁶ eĶ kêsôm amboac tonec gêdêĶ êsêac gebe “Asôm êndêĶ nêm ņatau gebe Apômtau tau kêsôm amboac tonec gebe ‘Ôtêc taôm êtu biĶ alôb-alôb, taĶ kiĶ AsuriaĶa nê sakiĶwaga sêsôm kêpi aê ma aôm gôĶô naĶ atom. ⁷ Ôlic acgom, aê gabe jakêĶ ņalau teĶ êsêp ênê ņalêlôm e êĶô biĶ jaô-jaô ma êc êmu taunê gamêĶ êna aĶga tonaiĶ ma aê jakêĶ sênac eĶ êndu ņa siĶ.’ ”

⁸ Rabsake gêmu gêĶa ma gêĶô gebe kiĶ AsuriaĶa gêwi Lakis siĶ ma gêĶac siĶ gêdêĶ malac Libna gêmoa. ⁹ GêdêĶ taĶ kiĶ gêĶô ņawae gebe kiĶ AitiopiaĶa Tirhaka gêdi gebe ênac siĶ êndêĶ eĶ naĶ, eĶ kêsakiĶ laujaeĶ gêdêĶ kiĶ JudaĶa Hesekia ma kêsôm gebe ¹⁰ “Asôm êndêĶ kiĶ JudaĶa Hesekia gebe Anôtô, taĶ aôm taêm kêka eĶ naĶ, kêsôm gêdêĶ aôm gebe Jerusalem oc êsêp kiĶ AsuriaĶa lêma atom. Nêm Anôtô ênsau aôm atom. ¹¹ Aôm gôĶô gêĶ, taĶ kiĶ AsuriaĶa sêgôm naĶ ņawae. Êsêac sesen gamêĶ samob su sêĶaĶa. Ma aôm taômgeĶ gobe ônam samuc me. ¹² Aê tamoci sesen malac Gosen to Haran ma Resep to lau Beteden, taĶ sêmoa Telasar naĶ. Ma êsêacnêĶ anôtôi têtôm gebe sênam

êsêac kêsi atom. ¹³ Ma kin aŋga Hamat to Arpad ma Separwaim to Hena ma Iwa sêmoa ondoc.”

¹⁴ Kin Hesehia kékôc papia tau sa aŋga laujaen lemeŋ ma kêsam. Go Hesehia kêpi Apômtaunê andu gêja ma kêlainj papia tau gêc Apômtau lajônêm, ¹⁵ ma keteŋ mec gêdêŋ Apômtau ma kêsôm gebe “O Apômtau, lau Israel nêŋ Anôtô, taŋ gôŋgôŋ lêpôŋ kékô kerub ŋaô naŋ. Aôm taômgeŋ kôtu nom ŋagamêŋ kinŋa samob ŋaAnôtô. Aôm kôkêŋ undambê to nom. ¹⁶ O Apômtau, ôkêŋ taŋam ma ôŋô. O Apômtau, matam êlac ma ôlic. Ôŋô biŋ, taŋ Senakerib kêsôm gebe êsu aôm Anôtô matam jali susu naŋ. ¹⁷ O Apômtau, kin Asuriaŋa sêjac lau-m taêsam êndu ma sesen sesen nêŋ gamêŋ biŋŋanôgoc, ¹⁸ ma sêbaliŋ nêŋ anôtôi kêsa ja gebe nêŋ anôtôi anôtôi ŋanô atom, ŋamalac lemeŋ ŋakômgeŋ, ŋamalac sêmasaŋ ŋa ka to poc. Tec sesen samob su sêjaŋa. ¹⁹ O Apômtau aêacma Anôtô, ônam aêac kêsi aŋga eŋ lêma gebe lau nomŋa samob sêjala gebe aôm Apômtau taômgeŋ kôtu Anôtô.”

Jesaianê biŋ gêdêŋ kin

²⁰ Go Amos latu Jesaia kêsakinj biŋ teŋ gêdêŋ kin Hesehia ma kêsôm gebe “Apômtau, lau Israel nêŋ Anôtô, kêsôm amboac tonec gebe Aê gaŋô nêŋ mec, taŋ koteŋ gêdêŋ aê kêtû kin Asuria Senakeribŋa naŋ. ²¹ Ma biŋ tonec Apômtau kêsôm kêkanôŋ eŋ gebe ‘Sion latuo, awêtakinj tau, gêbu aôm ma kêsu aôm susu, Jerusalem latuo kêdaiŋ gêsu kêtû aômŋa. ²² Aôm kôsu asa susu ma kôsôm biŋ alôb-alôb kêpi asa. Aôm kôsaic biŋ asa ma matampana gêjac asa. Gêŋ samob tonaj ŋai gôgôm gêdêŋ Israelnêŋ ŋac dabuŋ aê. ²³ Aôm kôsakinj nêŋ

laujaen gebe ôsu Apômtau susu ma kôsôm gebe “Aê kapi lôc baliņ gaja toņoc kareta siņņa taêsam, kapi Lebanon ņatêpôê gaja gêwiņ. Aê kasap Lebanon ņakaseda baliņanô to ņakêmêsic ņajamanô. Aê kabêlêm salen ņagamêņ jaêcsêga to ņadani. ²⁴ Aê kakwê sê buņa ma ganôm bu gamêņ jabaņa ma octapa kêka bu Aiguptuņa samob e kêpa.”

²⁵ “ ‘Aôm gôņô gebe gêdêņ andanġen kamasanġ gêņ samob tonanġ su atom me. Ma galoc aê gagôm ņanô kêsa ma kakêņ aôm gebe onsenġ malac to-tuņbôm popoc. ²⁶ Lau taņ sêmoa tonanġ naņ, nêņ ôliņwalô masi. Êsêac têtêc taunġ ma katuņ gêjaņa. Êsêac têtôm gêgwanġ, taņ kêkô kôm naņ, ma waôņ, taņ kêpi kêkô salôm naņ. Oc kêpac gêņ tau ma kêmêliņ ma kêtû kapôņ atom.

²⁷⁻²⁸ “ ‘Aôm embe ôndi sa me ôņgôn sic, embe ôsa ôna me ôsô ômôêņ me embe têtmtac êmbuli auc êndêņ aê naņ kajalagac. Aôm têtmtac kêbuli auc gêdêņ aê ma kotoc taôm sa ņawae mênkêsô aê taņocsuņ, tec gabe jakêņ kawaņġonġ êsêp lusumsuņ to ņoc gôliņ ņamôkê êsêp awamsuņ ma jawê aôm ômu ôsa intêna, taņ kôsa gômôêņ naņ ôna.’

²⁹ “Ma gêņ tonec êtu ņabelo êndêņ aôm Hesekia gebe Jala tonec to jala teņ aôm oc ôniņ gêņ, taņ tau êpi, mago êndêņ jala êtu têtêlacņa amac oc asê gêņ ma ajonġ ņanô sa, amac asê wain ma aniņ ņanô tau. ³⁰ Lau Juda ņapopoc, taņ gacġenġ sêmoa naņ, oc sêkêņ nêņ ņawakac êsêp nom êtiam ma ņanô amboac gêņ kômņa teņ, ³¹ gebe lau ņapopoc sêsa aņga Jerusalem sêna ma lau toņ teņ, taņ gacġenġ sêmoa matenġ jali naņ, sêsêp aņga lôc Sion sêna.

Apômtaunê ñalêlôm oc êkac enj gebe êngôm gêñ tonañ.

³² “Binj tonec Apômtau kêsôm kêkanônj kinj Asuriaña gebe ‘Sinjwaga oc sêsa malac kapôênj tonec ma sêpô sôb tagenj êsô malac tau atom. Sinjwaga tolautuc oc sêndambinj malac ma êsêac sêmboa nom sa êngi malac tau auc atom. ³³ Intêna tanj enj kêsa gêmênj nanj, enj oc êsa êmu êna amboac tonanjenj ma êsô malac ñalêlôm êna atom’ Apômtau kêsôm binj tonañ. ³⁴ Gebe aê oc janac sinj janam malac tonec sa êtu aê taucñoc waec ma êtu ñoc sakinjwaga Dawidña.”

³⁵ Gêdênj gêbêc tonanjenj Apômtaunê añela gêja malac, sinjwaga Asuriaña sêngônj nanj, ma gêjac sinjwaga 185,000 endu. Ma gêdênj oc kêpi êsêac samob tomatêgenj sêc. ³⁶ Go kinj Asuriaña Senakerib gêc gêja né gamênj jagênjgônj malac Niniwe. ³⁷ Ma gêdênj tanj enj gêjam sakinj gêmoa né anôtô Nisrok né andu nanj, ênê latuagêc Adramelek agêc Sareser sêjac enj êndu ña sinj ma sêc sêja gamênj Ararat. Ma ênê latu tenj ñaé Esarhadon kêtú kinj gêjô enj su.

20:1–21:26 Judanênj kinj Hiskia kêtáp gêmac kapôênj sa, mago ôli ñajam kêsa kêtiam ñaminj kêsêp mômêlatu 20. Mômêlatu 21 gêjac minj binj, tanj kêsa gêdênj tanj Judanênj kinj Manase agêc Amon sêjam gôlinj gamênj tau nanj.

22

Kinj Josia anjã Juda

¹ Josianê jala kêtú 8 gêdênj tanj enj kêtú kinj ma gêjam gôlinj gamênj jala 31 anjã Jerusalem. Ênê

têna nê ñaê Jedida, eñ Adaja anğa Boskat nê latuo.
² Josia gêgôm gêñ, tañ Apômtau gêlic ñajam nañ. Eñ kédaguc nê mimi kin Dawid nê lêt ma taña wamu gêdêñ Anôtônê biñsu ñapep sawa.

Têtap biñsu ñabuku sa

³ Gêdêñ tañ kin Josia nê jala katu 18 nañ, eñ kêsakin ñac kêtêpêña Asalia latu ma Mesulam dêbu Sapan gêja lôm dabuñ ma kêsôm gêdêñ eñ gebe
⁴ “Ôndêñ dabuñwagasêga Hilkia ôna ma eñ êmansañ mone samob, tañ lau sêkêñ anğa Apômtaunê lôm dabuñ to lau sejop ñasacgêdôña sejoñ anğa launêñ nañ.
⁵ Ôsôm êndêñ eñ gebe êkêñ mone tonañ êndêñ lau, tañ sejop kôm sêbênôc lôm dabuñña nañ. Ma êsêac sênam ôli kolenwaga, tañ sêjam Apômtaunê lôm ñakôm nañ.
⁶ Êsêac sêkêñ êndêñ kamunda to êndêñ lau sêkwê anduwaga ma êndêñ lau sêpa pocña ma sênam ôli ka to poc êtu sêmbênôc anduña.
⁷ Gejobwaga kômña êsêac lau mansañ, tec sêwa mone, tañ kêsêp êsêac lemeñ nañ, ñam sa atom.”

⁸ Sapan kêtêñ kinê awa gêdêñ Hilkia. Ma Hilkia kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aê katap Biñsu ñabuku sa anğa Apômtaunê lôm.” Hilkia kêtêñ buku tau gêdêñ Sapan gebe êsam.
⁹ Go gêmu gêdêñ kin gêja ma kêtêñ ñawae gêdêñ eñ gebe “Nêm sakinwaga sêkôc mone, tañ gêc lôm dabuñ nañ, ma sêkêñ gêdêñ lau, tañ sejop kôm lôm dabuñña nañ.”
¹⁰ Go kêtêpêwaga Sapan kêsôm gêdêñ kin gebe “Dabuñwaga Hilkia kêtêñ buku teñ gêdêñ aê.” Ma Sapan kêsam buku tau lasê gêdêñ kin.

¹¹ Gêdêñ tañ kin gêtô ñalô, tañ gêc biñsu ñabuku tau nañ, eñ kêtac nê ñakwê gêtêñ. ¹² Ma kin

gêmôêc dabunwaga Hilkia agêc Sapan latu Ahikam ma Mikaia latu Akbor agêc kêlêpêwaga Sapan ma kinŋê sakinwaga Asaia ma kêsôm gebe ¹³ “Ana ma atu kênac Apômtau ajô aê to ŋoc lau ma Juda samucgen êtu ŋalô, taŋ gêc buku tonec, taŋ têtap sa nanŋa. Gebe Apômtau têtac ŋandaŋ gêdên aêac gebe aêac tamenj taŋen wamu buku tonan ŋabinj ma sêgôm biŋ samob, taŋ teto gêc nan, ŋanô kêsa atom.”

¹⁴ Amboac tonan dabunwaga Hilkia agêc Ahikam ma Akbor agêc Sapan ma Asaia dêdên propeteo Hulda sêja. Hulda enj Tikwa latuo ma Harhas dêbuo Salumnê awê. Salum tau gejob ŋakwê dabun anŋa lôm dabun. Ma awê tau gêngôn Jerusalem ŋamalacgêdô wakuc. Ma êsêac sêjam biŋgalôm sêwiŋ enj. ¹⁵ Ma enj kêsôm gêdên êsêac gebe sêmu dêndên kin sêna ma sêkên ¹⁶ Apômtaunê biŋ tonec gebe “Ôlic acgom, aê oc jakên ŋagêjô êndên Jerusalem to ŋalau samob êtôm buku ŋabinj tau, taŋ sêsam lasê gêdên kin gêŋô nan. ¹⁷ Gebe êsêac têtin aê su ma sêkên da gêdên anôtôi jaba gebe nêŋ lemenj ŋakôm gêgôm aê têtac ŋandaŋ kêsa. Aê têtac ŋandaŋ êlakoc gamênj tonec ma gêŋ tenj êsi aê têtac ŋandaŋ êndu atom. ¹⁸ Tagen asôm biŋ tonec êndên kin Judana, taŋ kêsakinj amac gebe atu kênac Apômtau nan, gebe Apômtau, Israelnêŋ Anôtô, nê biŋ tonec gebe Aôm gônô biŋ, taŋ aê kasôm nan. ¹⁹ Ma gêdên taŋ aôm gônô biŋ, taŋ aê kasôm kêkanôn malac tonec to ŋalau gebe lau embe têtakê ma embe sêpuc boa lau, go sêsam malac tonan ŋaê nan. Gêdên taŋ aôm gônô biŋ tonan nan, aôm gôjam taôm ôkwi ma gôbu taôm. Ma aôm kôkac nêŋ ŋakwê gêŋgic to kôtaŋ taŋiboa,

tec gaņô aôm. ²⁰ Tec ôlic acgom, aê gabe jajon aôm ôwiņ tamami ma ôsêp nê m sa tobiņmalôgeņ ma matamanô êlic gêņwapac sec samob, taņ jakêņ gebe êkôniņ malac tonañ naņ atom.” Ma êsêac jasêkôc biņ tonañ sêmu dêdêņ kiņ sêja.

23

Josia gesen sakiņ anôtôi Jabaņa su

¹ Go kiņ kêkalem lau Juda to Jerusalem nêņ laumata gebe sêkac sa sêwiņ eņ. ² Ma kiņ kêpi Apômtaunê lôm dabuņ gêja gêwiņ lau Juda to Jerusalemņa samob ma dabuņwaga to propete ma lau ņagêdô samob, lau kapôeņ to lau sauņ kêtômgeņ. Ma kiņ tau kêsam Biņsu ņabuku, taņ têtap sa aņga lôm dabuņ naņ lasê. ³ Ma kiņ kêkô kêsi alê ma kêmoatiņ poac teņ gêwiņ Apômtau gebe taņa wamu eņ ma êmansaņ ênê biņsu to jatu ma ņagôliņ tonê ņalêlôm samuc ma tonê katu samuc ma êņgôm poac ņabiņ samob, taņ teto gêc buku tau naņ, ņanô asa. Ma lau samob sêmoatiņ poac tonañ sêwiņ.

⁴ Go kiņ Josia kajatu dabuņwagasêga Hilkia to nê dabuņwaga ņagêdô ma lau-sejop-lôm-dabuņ-ņasacgêdôwaga gebe sêkôc gêņ samob, taņ gêjac sakiņ Bal to anôtôo Asera ma utitalata ņawae naņ êsa aņga lôm dabuņ êna. Kiņ tau kêkêņ ja geņ gêņ samob tonañ aņga malac Jerusalem ņamagê, aņga gaboaņ Kidronņa. Go kêsôm gebe sêkôc ņataê sêna Betel. ⁵ Ma eņ kêkôc anôtôi jaba ņadabuņwaga, taņ kiņ Judaña sêjatu gebe sêkêņ da êndêņ anôtôi jaba aņga lau Juda nêņ malac to gamêņ kêdabiņ Jerusalem naņ, ma dabuņwaga, taņ sêkêņ da gêdêņ Bal to oc ma ajon to utitalata naņ

samob su. ⁶ Go eŋ kĕkôc Aseranê ŋakatu su aŋga Apômtaunê lôm dabuŋ jakêsa Jerusalem ŋamagê gêdêŋ gaboan Kidronŋa gêja ma kĕkêŋ ja geŋ su, go kêsac ŋagasi popoc kĕtu kekop ma kĕpalip kĕpi gamêŋ sêoŋa. ⁷ Eŋ kĕtuc lau mockaino to mockainŋa nêŋ andu, taŋ gêjac tĕku Apômtaunê lôm dabuŋ naŋ popoc. Aŋga tonan lauo sêwa obo, taŋ geŋ kalen gêsan anôtôo Asera nê ŋakatu auc. ⁸ Ma eŋ kakôc dabuŋwaga samob, taŋ sêmoa malac kapôêŋ Judaŋa naŋ, su sêmêŋ Jerusalem ma eŋ gêsêŋ altar, taŋ êsêac sêkêŋ da naŋ, su aŋga Geba e gêdêŋ Berseba. Eŋ gesen ŋalau sec nêŋ altar su amboac tonanŋen. Altar tau kĕkô kĕsi gôlinwaga malacŋa Josua nê sacgêdô ŋagasêŋa. ⁹ Gamêŋ ŋabau ŋadabuŋwaga tonan tĕtôm gebe sênam sakin aŋga Apômtaunê lôm dabuŋ aŋga Jerusalem atom, mago êsêac tĕtôm gebe sêniŋ polom ŋaluc sêwiŋ nêŋ lau dabuŋwaga ŋagêdô. ¹⁰ Kin Josia gesen gamêŋ Topet aŋga gaboan Hinonŋa ŋadabuŋ su gebe teŋ êkêŋ nê latu me latuo êtu daja êndêŋ anôtô Molok êtiam atom. ¹¹ Eŋ kĕkôc hos samob, taŋ kin Judaŋa sêkêŋ kĕkô lôm dabuŋ ŋasacgêdô to laumata Natan Melek nê andu ŋagala gebe tetoc oc sa naŋ su ma kĕkêŋ ja geŋ kareta, taŋ gêjac sakin ocŋa ŋawae naŋ. ¹² Kin Judaŋa sêboa altar ŋagêdô sa aŋga balêm, taŋ kĕkô Ahasnê andu ŋasalôm ŋaô naŋ, ma Manase gêboa altar ŋagêdô sa aŋga Apômtaunê andu ŋamalaclun luagêc. Kin Josia kĕtuc altar samob tonan popoc ma kĕbaliŋ altar ŋapopoc kĕsêp bu Kidron. ¹³ Ma Josia gesen gamêŋ ŋabau ŋaaltar, taŋ kin Salomo kĕkwê kĕkô Jerusalem ŋaoc kĕpi ŋa ma lôc Katêkwi gêmu kêsanaŋa ŋadabuŋ su. Gamêŋ ŋabau tonan gêjac

lau Sidon nêĵ anôtôo alôb-alôb Astarte ma lau Moab nêĵ anôtô alôb-alôb Kemos ma lau Amon nêĵ anôtô alôb-alôb Milkom ŋawae. ¹⁴ Kiĵ Josia kêtuc alé gwam popoc ma kêsap anôtôo Asera nê ŋakatu tulu go kêkêĵ ŋamalac nêĵ ŋatêkwa gêĵam gêĵ alôb-alôb tonanĵ ŋamala aucgenĵ.

¹⁵ Nebat latu Jerobeam, taĵ gêwê lau Israel sêgôm sec nanĵ gêboa gamêĵ ŋabau to altar tenĵ sa anĵa Betel. Gamêĵ ŋabau to altar tonanĵ Josia gesenĵ su ma kêtuc altar ŋapoc tau popoc e lêsîm-lêsîmgenĵ. Ma kêkêĵ Aseranê ŋakatu ja genĵ su. ¹⁶ Ma gêdêĵ taĵ Josia kêkac tau ôkwi nanĵ, enĵ gêlic sêô ŋagêdô gêc gamêĵ ŋabau. Tec kêsakinĵ lau gebe sêkôc ŋatêkwa su ma sêkêĵ ŋatêkwa tau kêsa ja anĵa altar ŋaô. Kêtu tonanĵa enĵ gesenĵ altar tau ŋadabuĵ su kêtôm Apômtaunê binĵ, taĵ propete kêsôm lasê gêdêĵ taĵ Jerobeam gêlic om ma kêkô kêsi altar tau nanĵ. Kiĵ Josia kêsala gamêĵ e gêlic propete tau, taĵ geoc binĵ tau lasê nanĵ, nê sêô gêc. ¹⁷ Enĵ kêtu kênac gebe “Asanê sêô tonanĵ.” Ma lau malacĵa sêĵô enĵ awa gebe “Anôtônê ŋac, taĵ gêmêĵ anĵa Juda ma geoc gêĵ tau lasê, taĵ aôm gôgôm gêdêĵ altar Betelĵa nanĵ, nê sêô tonanĵ.” ¹⁸ Josia kêsôm gebe “Enĵ ênêcĵa, ŋac tenĵ êmoasac ênê ŋatêkwa atom.” Amboac tonanĵ sêĵam ênê ŋatêkwa ôkwi atom. Ma sêkôc propete, taĵ gêmêĵ anĵa Samaria nanĵ, nê atom amboac tonanĵenĵ. ¹⁹ Josia gesenĵ gamêĵ sakinĵ jabaĵa, taĵ kinĵ Israelĵa sêmasanĵ e sêgôm Apômtau têtac ŋandanĵ kêsa ŋa gêĵ tonanĵ nanĵ, su anĵa Israel nêĵ malac kapôêĵ samob tomalagenĵ. Enĵ gêgôm gêĵ, taĵ gêgôm anĵa Betel nanĵ, gêdêĵ altar samob. ²⁰ Enĵ gêĵac gamêĵ ŋabau ŋadabuĵwaga, taĵ sêmoa nanĵ,

êndu sêsac altar ñaô ma kêkêñ ñamalac ñatêkwa ja geñ gêsac altar tau ñaô amboac tonanğen. Go en ġemu ġeja Jerusalem kêtiam.

Josia kêmasañ Pasa

²¹ Ma kin kêjatu lau gebe “Atoc Apômtau, amacnêm Anôtô, sa ma alic om Pasa êtôm teto ġec Poac ñabuku.” ²² Gebe sêlic om Pasa ġêdêñ lau ġoliñ waga, tañ sêjam ġoliñ Israel nañ, nêñ têm e ġêdêñ kin Israel me Judaña nêñ têm atom amboac tonanğen. ²³ Mago ġêdêñ tañ Josia ġêjam ġoliñ gamêñ jala 18 su nañ, êsêac tetoc Apômtau sa ma sêlic om Pasa anğa Jerusalem.

²⁴ Ma teñ ġewiñ. Josia gesen lau-seoc-biñ-lasêña to mectomañ ma ñakatu to anôtôi jaba ma ġêñ alôb-alôb samob, tañ kêtap sa anğa gamêñ Judaña to Jerusalem nañ su. En ġêġôm ġêñ tonanğe be êñġôm biñ, tañ teto ġec Poac ñabuku, tañ dabuñwaga Hilkia kêtap sa anğa Apômtaunê andu nañ, ñanô êsa. ²⁵ Kin teñ ġêjam sakinğ Apômtau tonê ñalêlôm samuc, tonê katu samuc ma tonê ñaclai samuc ma taña wamu Mosenê ñalô kêtôm en ġêmoa ġemuñ en ma teñ kêdaguc en atom amboac tonanğen.

²⁶ Mago Apômtau ġewi nê têtac ñandan sec, tañ kêlakoc lau Juda nañ, siñ atom gebe Manasenê lêñ ġeo ġêġôm en têtac ñandan kêsa ñanôgen. ²⁷ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê jatiñ lau Juda su anğa lañôcnêm amboac katiñ Israel su ma jambaliñ malac Jerusalem, tañ kajaliñ sa nañ, to andu, tañ kasôm gebe ñoc ñaê anêc ñalêlôm nañ siñ.”

²⁸ ġêñ ñaġêdô samob, tañ kin Josia ġêġôm nañ, teto ġec kin Judaña nêñ miñ ñabuku. ²⁹ ġêdêñ tañ Josia kêtu kin nañ, kin Aiguptuña Neko ġewê nê

siŋwaga sêja bu Euprat gebe ênac siŋ êndêŋ kiŋ Asuriaŋa. Kiŋ Josia gebe naêndac eŋ, tec Parao Neko gêlic eŋ ma gêjac eŋ êndu aŋga Megido. ³⁰ Ma Josianê sakiŋwaga sêkêŋ ênê ŋawêlêlaŋ gêsac kareta aŋga Megido ma sêkôc eŋ sêja Jerusalem ma sêsuŋ eŋ aŋga taunê sêô. Ma lau Juda sêjaliŋ Josianê latu Joahas sa ma seŋ oso eŋ kêtû kiŋ gêjô tama su.

23:31–24:7 Ŋamadiŋ tonec gêjac miŋ biŋ taŋ kêsa gêdêŋ taŋ Judanêŋ kiŋ Joahas to Joiakim, taŋ gêjô eŋ su naŋ, sêjam gôliŋ gamêŋ Judaŋa.

24

Kiŋ Judaŋa Jehoiakin

⁸ Jehoiakinnê jala kêtû 18 ma eŋ kêtû kiŋ ma gêjam gôliŋ gamêŋ ajoŋ têlêacgeŋ gêŋgôn Jerusalem. Ênê tênanê ŋaê Nehusta, eŋ Elnatan aŋga Jerusalem latuo. ⁹ Jehoiakin kêdaguc tamanê lêŋ ma gêgôm gêŋ, taŋ Apômtau gêlic sec naŋ.

¹⁰ Gêdêŋ ŋasawa tonan kiŋ Babilonŋa Nebukadnesar nê siŋwaga sêpi Jerusalem jasêgi malac tau auc. ¹¹ Gêdêŋ taŋ siŋwaga sêgi Jerusalem auc naŋ kiŋ Babilonŋa Nebukadnesar mêngeô lasê Jerusalem amboac tonanŋeŋ, ¹² ma kiŋ Judaŋa Jehoiakin agêc têna to nê sakiŋwaga ma laumata to gejobwaga andu kapôêŋŋa sêkêŋ taun dêdêŋ kiŋ Babilonŋa. Nebukadnesar gêjam gôliŋ gamêŋ jala 8 gêmoa, tec kêkôc Jehoiakin kêtû ŋac kapoacwalôŋa. ¹³ Ma eŋ kejoŋ awamata samob, taŋ gêc lôm dabuŋ to kiŋnê andu naŋ, ma sêga laclu gold, taŋ kiŋ Israelŋa Salomo kêmasan aŋga Apômtaunê lôm dabuŋ naŋ, popoc-popoc kêtôm

Apômtau kêsôm lasê gamuŋ su. ¹⁴ Ma Nebukadnesar gêwê lau Jerusalemŋa samob to kasêga ma siŋsêlêc amboac lau 10,000 têtû lau kapoacwalô, ma lau lemeŋ mêtêŋa to lau sêpac kiwaga sêwiŋ. Lau ŋalêlôm sawa taunŋeŋ tec sêmoa nêŋ gamêŋ. ¹⁵ Nebukadnesar kêkôc Jehoiakin gêja malac Babilon gêwiŋ ênê têna to nê lauo ma nê gejobwaga to gamêŋ ŋalaumata têtû lau kapoacwalôŋa. ¹⁶ Nebukadnesar kêkôc lau towae 7,000 ma lau lemeŋ mêtêŋa to lau sêpac kiŋa 1,000 sêŋgôŋ kapoacwalô anŋa Babilon. Êsêac samob tonan lau ŋajana, taŋ têtôm gebe sênac siŋ nan. ¹⁷ Go kiŋ Nebukadnesar kêkêŋ Jehoiakin tama saun Mata-
nia kêtû kiŋ Judaŋa ma gêjam ênê ŋaê ôkwi kêsam eŋ gebe Sedekia.

¹⁸ Sedekia nê jala kêtû 21 gêdêŋ eŋ kêtû kiŋ Judaŋa ma gêjam gôliŋ gamêŋ jala 11 anŋa Jerusalem. Ênê têna nê ŋaê Hamutal, eŋ Jeremia anŋa malac Libna latuo. ¹⁹ Eŋ kêdaguc Jehoiakin nê lêŋ ma gêgôm gêŋ, taŋ Apômtau gêlic sec nan. ²⁰ Apômtau têtac ŋandan kêsâ gêdêŋ lau Jerusalem to Judaŋa, tec kêtû êsêac su anŋa laŋônêmŋa.

Jerusalem gebeŋ

Sedekia gêli tau sa gêdêŋ biŋ Babilon Nebukadnesar.

25

¹ Sedekia gêjam gôliŋ gamêŋ jala 9 ma ajôn 10 ma bêc 10, go kiŋ Babilonŋa gêwiŋ nê siŋwaga samob gêmêŋ gebe sênac siŋ êndêŋ Jerusalem ma sêgi malac tau auc. Êsêac sê nêŋ becobo kêkô malac ŋamagê ma sêboa nom sa ma sêgi malac tau

auc. ² Ma êsêac sêgi malac auc e gêdêġ Sedekia nê gôliġ ŋajala kêtû 11. ³ Gêdêġ jala tonanġ ŋaajônġ 4 ŋabêc 9 tóbôm gêjam sêga ma launêġ gêġ taniġŋa masianô samucġenġ. ⁴ Gêdêġ bêc tonanġ ŋacjo têtuc tunbôm popoc. Lau Kaldea sêgi malac auc, mago kiġ Judanġa to nê siġwaga samob sêc sêja gêdêġ gêbêc. Êsêac sêsa sacgêdô, taġ gêc tunbôm luagêc ŋasawa kêsi kiġnê kôm sauġ naġ, ma sepeġ gaboanġ Arabagenġ sêja. ⁵ Mago Kaldeanêġ siġwaga sêjanda kiġ ma sê êsêac tônġ anġa gaboanġ Jerikonġa ma ênê siġwaga samob sêc êliġ-êliġ. ⁶ Go êsêac sêkôc Sedekia tônġ ma sêkêġ enġ gêdêġ kiġ Babilonġa anġa malac Ribla ma enġ kêmetôc Sedekia. ⁷ Êsêac sêjac ênê latui êndu anġa enġ tau laġônêmġa, go sêkip Sedekia mataanô sa to sêsô enġ tônġ ŋa kapoacwalô ma sêkôc enġ gêja Babilon.

Sesenġ lôm dabuġ su

⁸ Gêdêġ taġ kiġ Nebukadnesar nê gôliġ ŋajala kêtû 19 ŋaajônġ 5 ma ŋabêc 7 naġ kiġ Babilonġa nê sakiġwaga teġ Nebusaradan taġ kêtû siġwaga sejop kiġŋa nêġ kasêga naġ, kêsô Jerusalem gêja. ⁹ Enġ kêkêġ ja geġ lôm dabuġ to kiġnê andu ma andu Jerusalemġa samob su. ¹⁰ Ma Kaldeanêġ siġwaga, taġ sêwiġ siġwaga sejop kiġŋa nêġ kasêga naġ, sesenġ Jerusalem ŋatunbôm su samucġenġ. ¹¹ Go kasêga Nebusaradan kêkôc lau ŋapopoc, taġ gacġenġ sêmoa malac naġ samob, lau lemeġ mêtê ŋagêdô, taġ gacġenġ sêmoa naġ ma êsêac, taġ sêsuġ taunġ gêmunġ gêdêġ êsêac lau Babilon su naġ, sêja Babilon. ¹² Mago enġ gêwi lau ŋalêlôm sawa ŋagêdô siġ gacġenġ sêmoa, gebe sejop kôm wainġa to sênam kôm moġa.

13 Ma lau Kaldea sêjac Apômtaunê andu ŋaalê kopa ma laclu kapôêġ buŋa, taŋ sêmasaŋ ŋa kopageŋ naŋ, popoc ma sêkôc kopa samob sêja Babilon. 14 Ma êsêac sêjaŋgo ku to siac ma bôjaŋ to laclu ma waba kopaŋa samob, taŋ gêjac sakin lôm dabuŋŋa ŋawae naŋ su. 15 Ma kasêga kêkôc gêŋmalu ŋabulakôp to suc ma ŋagêŋlêlôm samob, taŋ sêmasaŋ ŋa gold to silber naŋ, su amboac tonan. 16 Alê luagêc ma bukom to sac, taŋ Salomo kêmasaŋ kêtû lôm dabuŋŋa naŋ, ŋakopa ŋawapac sec, tec sêjam dôŋ kêtôm atom. 17 Alê tau baliŋ kêtôm saka 5 ma sêmasaŋ alê ŋatêpôê ŋa kopa baliŋ amboac saka samuc tagen. Ma sêsac kopa kêtû o to walô ma kaŋanô ŋakatu gêjam ŋamôkê tau auc ma alê kêtû luagêcŋa kêtôm tonan.

Sêkôc lau Juda sêja Babilon

18 Go siŋwaganêŋ kasêga Nebusaradan kêkôc ŋac dabuŋsêga Seraia agêc dabuŋwaga, taŋ kêsô eŋ ŋalabu naŋ, Sepania ma gejobwaga sacgêdôŋa têtêac tôŋ. 19 Anŋa malac eŋ kêkôc gejobsêga, taŋ gêjam gôliŋ siŋwaga naŋ, to lau lemeŋ teŋ taŋ ôliŋ andan kiŋ ma gacgeŋ sêmoa malac naŋ, tôŋ ma siŋsêlêc laŋgwa nê kêtêpêwaga, taŋ gejob siŋwaganêŋ ŋaêmôkê naŋ, to lau towae 60 gamêŋ ŋagêdôŋa, taŋ eŋ kêtap sa anŋa Jerusalem tau. 20 Kasêga Nebusaradan kêkôc êsêac gêdêŋ kiŋ Babilonŋa, taŋ gêmoa malac Ribla. 21 Ma anŋa malac Ribla, taŋ gêc gamêŋ Hamat naŋ, kiŋ Babilonŋa kêjatu lau gebe sênac êsêac êndu. Amboac tonan êsêac sêwê lau sêwi nêŋ gamêŋ siŋ jasêŋgôŋ gamêŋ Babilon.

Gôliŋwaga Judaŋa Gedalia

22 Kiņ Babilonņa Nebukadnesar kĕkĕņ Ahikam latu ma Sapan dĕbu Gedalia kĕtu lau ŋagĕdô, taņ Nebukadnesar gĕwi siņ gacgeņ sĕmoa gamĕņ Judaņa naņ, nĕņ gôliņwaga. 23 Gĕdĕņ taņ lau Juda nĕņ laumata to nĕņ siņwaga samob sĕņô gebe kiņ Babilonņa kĕkĕņ Gedalia kĕtu gôliņwaga naņ, êsĕac dĕdĕņ Gedalia sĕja Mispa. Lau tau tonañ nĕņ ŋaĕ tonec gebe Netania latu Ismael agĕc Karea latu Johanan ma Tanhumet latu Seraia aņga malac Netopat, agĕc Jasia aņga Maka. 24 Ma Gedalia kĕtôc lêma gĕdĕņ êsĕac to nĕņ lau ma kĕsôm gebe “Atĕc taôm ĕtu lau Babilon nĕņ laumataņa atom. Aņgôn gamĕņ tonec ma anam sakiņ kiņ Babilonņa, go amoa ŋajam.” 25 Mago gĕdĕņ jala tonañgeņ ŋaajôn 7 Netania latu ma Elisama dĕbu Ismael aņga kiņnĕ gôlôac ŋam gĕmĕņ Mispa gĕwiņ lau 10 ma sĕjac Gedalia to lau Juda ma lau Kaldea, taņ sĕmoa sĕwiņ eņ naņ, êndu aņga Mispa. 26 Go lau samob, lau tolĕlôm to lau ŋalĕlôm sawa kĕtômgeņ, sĕwiņ siņwaganĕņ laumata sĕwi gamĕņ siņ ma sĕsĕp Aiguptu sĕja gebe êsĕac tĕtĕc Kaldeawaga.

Sĕwi Jehoiakin siņ aņga kapoacwalô

27 Gĕdĕņ taņ kiņ Judaņa Jehoiakin nĕ jala gĕņgôn kapoacwalônja kĕtu 37 ŋaajôn kĕtu 12 ma ŋabĕc 27 naņ, Ewilmerodok kĕkôc nĕ gôliņ kiņņa sa, tec eņ kĕmoasiņ kiņ Judaņa Jehoiakin ma kĕgaboac eņ su aņga kapoacwalô. 28 Eņ kĕmoasiņ eņ ma gĕmac-gĕmac biņ gĕdĕņ eņ ma kĕkĕņ eņ gĕņgôn lĕpôn teņ ŋaô ma ketoc eņ sa kĕlĕlĕc kiņ ŋagĕdô, taņ sĕmoa Babilon sĕwiņ eņ naņ su. 29 Jehoiakin kĕkwalec ŋakwĕ kapoacwalônja su ma geņ gĕņ gĕņgôn kiņnĕ tebo kĕtôm tĕm samob e gĕmac êndu. 30 Gĕdĕņ tĕm

samob, taŃ eŃ gêmoa mata jaliŃa naŃ, eŃ kêtap nê
gêŃ, taŃ kêpô lêna naŃ sa kêtôm bêcgeŃ aŃga kiŃnê.

BIBOLO DABUN
The Holy Bible in the Yabem language of Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Yabem long Niugini

Copyright © 1980 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Jabem (Yabem)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

447e01c5-a375-5452-ae54-b3f890293eeb